

Afgjørelsen. Men lad os dog se, hvorledes Sagen i Virkeligheden vil komme til at staa. Den paagjældende Godseier fremlægger først sine Oplysninger for Indenrigsministeren, men denne skønner, at det er uantagelige og ubillige Vilkaar, der ere tilbudte, saa siger Godseieren: „Sag gaar til Domstolene“. Men mon nu vel Domstolene, mon Høiesteret ikke i saadanne Tilfælde, da de jo dog ikke selv — det indrømmes — kunne skønne over Spørgsmaalet, vil være nødt til at tage Hensyn til Indenrigsministerens Skjøn og ikke til Andet? Ja, det kunde jo vel tænkes, at dette var saa ravgalt, sammenlignet med de faktiske Oplysninger om Salgsplanen, at Høiesteret kunde komme til den modsatte Anskuelse. Men jeg tør dog vel haabe for vort Land, at saadanne Indenrigsministre aldrig ville komme til at beklæde Ministerbænken. Her er efter min Mening altsaa utvivlsomt ikke Spørgsmaal om Noget, som bør eller kan gjøres til Domstolsag, og naar man har sagt, at Indenrigsministeren ikke er eller kan være den høieste Dommer over saadanne Ting, saa har jeg allerede vist, at selv hvis Sagen kunde bringes ind for Domstolene, vilde Indenrigsministeren dog i mange Tilfælde i Virkeligheden blive den afgjørende Autoritet, og der kan vist ikke siges Nei dertil. Men, selv om det gjøres til Domstolsag, saa maa det vel mærkes, at der dog ikke bliver fri Afgang for begge Parter til Domstolene. Man maa ikke glemme, at der jo her er Tale om en dobbelt Interesse, en for Godseiere og en for den anden Part. Godseierne vil man have skulle kunne gaa til Domstolene; men hvo vaager over den anden Parts Interesse? Fordens Bedkommende bliver ene og alene Indenrigsministeren den afgjørende; saaledes har det altid været i vort Land. I Landboforholdene har jo i Dvrigt ogsaa hidtil, naar der har været Spørgsmaal om, hvorvidt Godseierne have opfyldt deres Forpligtelser, om hvorvidt de f. Ex. have udbudt Gaardene til Fæste paa antagelige og billige Vilkaar, Indenrigsministeren eller Regjeringen altid haft Afgjørelsen. Saaledes staar det udtrykkelig udtalt i Forordningen af 25de Mars 1791, og det Samme er ogsaa udtalt i Forordningerne af 8de Juni

1787 og 27de September 1805. Han er den høieste Autoritet, som vi have i saadanne Forhold, hvor det beror paa efter et Skjøn at stifte Ret og Pligt mellem Godseier og Fæster. Han er Landets øverste Autoritet i Landboforholdene. Jeg tror derfor rigtignok ogsaa, at det er ganske naturligt at lade Indenrigsministeren vedblive fremdeles at være Børgen i saadanne Forhold, som han altid hidtil har været det. — Det høie Thing vil efter det Udsklede gjenkalde sig i Grindring, at Udvalgets Flertals Indvending mod den høitærede Ministers Forslag altsaa gaar i dobbelt Retning, nemlig dels i den nu sidst omtalte og dels, forsaavidt vi mene, at det ikke fyldestgjør Tanken i vor tidligere Lovgivning, idet det ikke kræver et Salgstilbud til alle Fæsterne, men lader sig note med partielle Salgstilbud og saaledes overlader til Godseieren at gjøre Tilbud til nogle af de nuværende Fæstere og deres Familier og at forbigaa andre, medens han dog bevarer Udgangen til Inddragning. Jeg tror, at jeg derfor med noget Haab om et heldigt Udfald paany tør anbefale Udvalgets Flertals Forslag til det ærede Thing.

Indenrigsministeren: Jeg skal ganske vist ikke forlænge Debatten videre, men jeg maa dog sige, at jeg ikke har kunnet føle mig overbevist hverken af den ærede Drdfører eller af et andet æret Medlem af Udvalget (Ussing) om, at det skulde være urigtigt, at jeg har foreslaaet Sagen henvist til Domstolene. Jeg kan ikke erkjende dette, hverken efter hvad den ærede Drdfører nu sagde, eller efter hvad det ærede 6te kongevalgte Medlem (Ussing) tidligere har udtalt. Det forekommer mig tværtimod at være tilstrækkelig imødegaaet fra anden Side her i Salen. — Jeg finder endnu kun Anledning til en Bemærkning, som paa en Maade kan siges at være personlig, fordi den angaar en Yttring, der personlig var rettet til mig af det ærede 6te kongevalgte Medlem (Ussing). Han sagde, at Indenrigsministeren gjorde sig overmaade megen Umage for at sno sig bort fra de Afgjørelser, som man vilde lægge over til ham og at vælte dem over paa Andre. Jeg skulde tage meget feil, om ikke det ærede Medlems Yttring faldt